Ulkoasiainvaliokunta

Tiistai 22.11.2016 klo 12.00—13.05

Läsnä
puheenjohtaja Matti Vanhanen kesk
varapuheenjohtaja Pertti Salolainen kok
jäsen Sirkka-Liisa Anttila kesk
jäsen Paavo Arhinmäki vas
jäsen Tiina Elovaara ps
jäsen Seppo Kääriäinen kesk
jäsen Tom Packalén ps
jäsen Aila Paloniemi kesk
jäsen Antti Rinne sd
jäsen Veera Ruoho ps
jäsen Alexander Stubb kok
jäsen Lenita Toivakka kok
jäsen Erkki Tuomioja sd
jäsen Stefan Wallin r
varajäsen Eero Heinäluoma sd
varajäsen Ilkka Kanerva kok
varajäsen Ben Zyskowicz kok

Sihteerit
valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalonen
valiokuntaneuvos Tiina Larvala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 17 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko
Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2016 vp
Valiokunnan lausunto TuVL 6/2016 vp
Valiokunnan lausunto PuVL 7/2016 vp
Valiokunnan lausunto HaVL 40/2016 vp

Sihteeri esitteli mietintöluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun loppuun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi mietintöluonnoksen muutettuna.

Kpl 2, lisättiin yksimielisesti ed. Toivakan ehdotuksesta kappaleeseen viimeinen virke ”Valiokunta kuitenkin toteaa myös tässä yhteydessä, että kehityspolitiikka on tärkeä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.”

Kpl 8, lisättiin yksimielisesti ed. Arhinmäen ehdotuksesta kappaleen 4. virkkeeseen sanat "sekä realistinen ja tasapainoinen" ja ed. Elovaaran ehdotuksesta viimeiseen virkkeeseen sana "seurantaa".

Kpl 9, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta uusi toiseksi viimeinen virke "Komissio on siten joutunut puuttumaan Puolan ja Unkarin kielteiseen kehitykseen."

Kpl 16, muokattiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta kappaleen ensimmäinen virke muotoon "mahdollisuuden käydä suoraa", toinen virke muotoon "kaikkien eduskuntapuolueiden edustusta seurantaryhmässä ja siten" ja kolmas virke muotoon "on arvokasta, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjaukset voidaan tehdä laajalla yksimielisyydellä".

Kpl 17 b, lisättiin yksimielisesti ed. Salolaisen ehdottama kappale "Yhdysvaltain presidentinvaalien jälkeen turvallisuusympäristön hahmottaminen on vaikeaa, koska tulevan presidentti Trumpin käytännön ulkopolitiikasta ei ole riittävästi tietoa. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että eduskunnan jatkuvan tiedonsaannin turvaamiseksi pääministeri Sipilä antaa eduskunnalle kevätistuntokaudella 2017 tiedonannon ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksista. Tähän yhteyteen kuuluu myös Euroopan ja erityisesti EU:n muutosvoimien tarkastelu. Voimakkaiden muutosten olosuhteissa eduskunta voi myös oma-aloitteisesti ajankohtaiskeskusteluin lisätä ulko- ja turvallisuuspolitiikan seuraamista."

Kpl 19, puheenjohtajan ehdotuksesta päätettiin lisätä kappaleen toiseen virkkeeseen sana "ajallisesti" ja ed. Elovaaran ehdotuksesta päättää kolmas virke sanaan "huomioon".

Kpl 22, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta virke "Perusarvojen painottamisen merkitys korostuu epävakaassa ja epävarmassa kansainvälisessä toimintaympäristössä, jossa niitä kyseenalaistetaan monissa niissäkin maissa, joiden katsotaan kuuluvan samaan demokraattisten maiden arvoyhteisöön kuin Suomi."

Kpl 26, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta kappaleen 1. virkkeeseen sana "lähiympäristössämme" ja uusi kolmas virke "Puolustusvoimien uskottava suorituskyky tukee osaltaan Suomen mahdollisuutta pysyä sotilaallisten konfliktien ulkopuolella."

Kpl 28, muokattiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta kappaleen 1. virke muotoon "Selonteon lähtökohtana on arvio Suomen toimintaympäristön merkittävästä muutoksesta, jonka nopeus ja ennustamattomuus ovat tuoneet tarpeen varautua tämän kehityksen lisäämään epävarmuuteen ja epävakauteen." sekä lisätä kappaleen loppuun ed. Toivakan eh-

dotuksesta uusi viimeinen virke "Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota terrorismin kasvuun Euroopassa ja toteaa terrorismin muodostavan Suomeenkin kohdistuvan turvallisuusuhan."

Kpl 30, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta uusi 2. virke "Vaikka Itämeren alueella on esiintynyt Venäjän ja Naton kasvavaa voimannäyttöä, ei alueella ole sellaisia vain täällä esiintyviä ristiriitoja, jotka voisivat johtaa voimankäyttöön." Lisäksi päätettiin irrottaa ed. Tuomiojan ehdotuksesta kappaleen loppuosa omaksi kappaleekseen, jonka ensimmäinen virke muokattiin muotoon "Valiokunta toteaa, että Ahvenanmaalla on vakiintunut kansainvälisillä sopimuksilla vahvistettu kansainvälisoikeudellinen asema demilitarisoituna ja neutralisoituna alueena, jota ei muiden valtioiden toimesta ole kyseenalaistettu, ja jonka turvaaminen on Suomen intressissä. Toiseen virkkeeseen päätettiin yksimielisesti lisätä ed. Heinäluoman ehdotuksesta sanat "ei poista Suomen velvollisuutta vastata Ahvenanmaan puolustuksesta, eikä".

Kpl 31, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta 2. virkkeeseen sanat "luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen".

Kpl 34, lisättiin yksimielisesti kappaleen toiseen virkkeeseen ed. Tuomiojan ehdotuksesta sanat "sekä sitoutuminen yhteistyövaraiseen turvallisuuteen" ja viimeiseen virkkeeseen sanat "kunnioittaminen ja vahvistaminen".Kpl 35, lisättiin yksimielisesti kappaleen viimeiseen virkkeeseen ed. Tuomiojan ehdotuksesta sanat "tasapuolisella tavalla" ja "osaltaan".

Uusi kpl 35 b, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdottama kappale muodossa "Valiokunta katsoo, että Suomen tulee toimia aktiivisesti joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi ja niiden kieltämisen ja hävittämisen edistämiseksi globaalia turvallisuutta vahvistavalla tavalla. Hyväksyttiin yksimielisesti myös ed. Ruohon ehdotus, että kappaleeseen lisättäisiin sana "jatkossakin".

Kpl 36, lisättiin yksimielisesti ed. Arhinmäen ehdotuksesta kappaleen loppuun kaksi uutta virkettä "Suomi noudattaa aseviennissä ATT-sopimusta, EU:ssa ja YK:ssa sovittuja linjauksia. Suomi ei vie puolustusmateriaalia sotaa käyviin tai ihmisoikeuksia polkeviin maihin."

Kpl 37, lisättiin yksimielisesti ed. Salolaisen ehdotuksesta kappaleen kolmanteen virkkeeseen sana "uusia".

Kpl 38, lisättiin yksimielisesti ed. Heinäluoman ehdotuksesta kappaleen loppuun uusi virke "Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi käyttää mahdollisuuksiaan aktiivisesti edistää transponderialoitetta ja muita jännitteitä liennyttäviä ja purkavia toimia."

Kpl 40, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta kappaleen alkuun kolme uutta virkettä "Valtioiden pyrkimys vaikuttaa toistensa kehitykseen ei ilmiönä ole uusi. Keskinäisen riippuvuuden maailmassa se on avoimesti ja kansainvälistä oikeutta kunnioittaen tapahtuen myös perusteltua ja oikeutettua demokratiaan, oikeusvaltioon ja ihmisoikeuksien turvaamiseen liittyvien arvojen toteuttamiseksi. Tällaista vaikuttamista voidaan kuitenkin

käyttää myös kansainvälistä oikeutta loukkaaviin ja salassapidetyin keinoin kohdemaan turvallisuutta heikentäviin tarkoituksiin."

Kpl 43, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta 2. virkkeeseen sanat "toteaa, että laajaa keinovalikoimaa voidaan käyttää myös osana pyrkimyksiä".

Kpl 46, muokattiin yksimielisesti ed. Arhinmäen ehdotuksesta kappale muotoon "Ulkoasiainvaliokunta toteaa, että Euroopan unioni on tähänastisen historiansa kenties vaikeimmassa tilanteessa muun muassa työttömyyden ja eriarvoistumisen, maahanmuuttoon liittyvien sisäisten ristiriitojen, hitaan talouskehityksen, sisäiseen ja ulkoiseen turvallisuuteen kohdistuvien uhkien sekä äärinationalististen, rasististen ja EU-jäsenyyden kyseenalaistavien voimien johdosta. Valiokunta pitää vakavana, että sitoutuminen EU:n yhteiseen arvopohjaan, joka perustuu ihmisarvoon, tasa-arvoon, vapauteen, demokratiaan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen on eräissä jäsenmaissa heikentynyt."

Kpl 49, lisättiin yksimielisesti ed. Heinäluoman ehdotuksesta viimeiseen virkkeeseen sanat "ja vastaa tasapainoisesti EU-jäsenmaiden etuja".

Kpl 51, lisättiin yksimielisesti ed. Heinäluoman ehdotuksesta ensimmäiseen virkkeeseen sanat "mielestä on tärkeää, että EU on jatkossakin omalta puoleltaan valmis läheiseen yhteistyöhön puolustus- ja turvallisuusasioissa Ison-Britannian kanssa."

Kpl 59, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta uusi 4. virke "Naton kanssa päällekkäisyyttä on edelleen vältettävä, mutta on turvattava myös EU:n mahdollisuudet tehokkaisiin kriisinhallintaoperaatioihin tilanteessa, jossa Nato esimerkiksi jonkun jäsenvaltionsa vastustuksen vuoksi ei voi antaa suunnittelu- ja johtamiskykyjään EU:n käyttöön."

Kpl 60, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta toiseksi viimeiseen virkkeeseen sanat "myös ilman EU-rakenteita".

Kpl 63, lisättiin yksimielisesti ed. Wallinin ehdotuksesta kappaleen toiseen virkkeeseen sanat "on käytännönläheistä".

Kpl 64, lisättiin yksimielisesti ed. Kääriäisen ehdotuksesta uusi 3. virke "Valiokunnan mielestä tätä yhteistyötä on perusteltua jatkaa."

Kpl 66, muokattiin yksimielisesti ed. Arhinmäen ehdotuksesta kappaleen toiseksi viimeinen virke muotoon "tavoitellaan kustannustehokkuutta ja myötävaikutetaan alueen vakauden lujittumiseen".

Kpl 67, muokattiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta kappaleen toiseksi viimeinen virke muotoon "ei sen kansainväliseen eikä kahdenväliseen puolustusyhteistyöhön sisälly, kuten ei Suomenkaan." sekä lisättiin ed. Heinäluoman ehdotuksesta viimeiseen virkkeeseen sanat "viime aikoina käytännönläheisesti".

Kpl 68, lisättiin yksimielisesti ed. Arhinmäen ehdotuksesta uusi viimeinen virke "Ruotsin kanssa tehtävän puolustusmateriaaliyhteistyön keskeisiä päämääriä on varmistaa Suomen kansallisen puolustuskyvyn edellyttämän nykyaikaisen puolustusmateriaalin saatavuus."

Kpl 70, lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta 2. virkkeen alkuun sanat "Puolustusyhteistyön hallitustenvälisyyttä korostavan".

Kpl 71, muokattiin yksimielisesti ed. Heinäluoman ehdotuksesta kappaleen toiseksi viimeinen virke muotoon "Ulkoasiainvaliokunta katsoo, että Nato-jäsenyyden hakeminen olisi perustavanlaatuinen ja kauaskantoinen päätös Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja se vaatisi laaja-alaista keskustelua ja laajaa kansallista yhteisymmärrystä sekä huolellista harkintaa."

Kpl 73, muokattiin yksimielisesti ed. Zyskowiczin, ed. Anttilan ja ed. Tuomiojan ehdotuksesta kappaleen viimeinen virke muotoon "Tältä pohjalta Suomi ei etukäteen sulje pois mahdollisuutta osallistua Suomen puolustuksen kehittämistä palveleviin Naton kumppanimaille avaamiin harjoituksiin, jotka eivät aiheuta kansainvälisen jännityksen kasvua."

Kpl 74, muokattiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta kappaleen 3. virke muotoon "osallistua Naton operaatioihin ja yhteiseen puolustukseen" sekä vaihtaa ed. Heinäluoman ehdotuksesta sana "turvatakuita" sanaksi "avunantovelvoittetta" ja poistaa ed. Anttilan ehdotuksesta 4. virkkeen sana "kuitenkin".

Kpl 75, muokattiin yksimielisesti pj Vanhasen ehdotuksesta kappaleen toinen virke muotoon "kuvaa Yhdysvaltoja vaivannutta kahtiajakautumista" sekä ed. Tuomiojan ja ed. Elovaaran ehdotuksesta 4. virke muotoon "Se antaa mahdollisuuksia jännitteiden liennyttämiseen, mutta on myös herättänyt kysymyksiä Yhdysvaltain sitoutumisesta Eurooppaan." sekä lisättiin ed. Zyskowiczin ehdottama uusi 5. virke "Esille on noussut esimerkiksi Yhdysvaltojen suhtautuminen ilmastonmuutokseen ja vapaakauppaan.".

Kpl 79, päätettiin yksimielisesti ed. Elovaaran ja ed. Tuomiojan ehdotuksesta muokata toinen virke muotoon "Venäjän ja lännen suhteiden kiristyminen on kuitenkin pitempiaikainen kehityskulku, jossa Venäjän ja lännen" sekä lisättiin yksimielisesti ed. Tuomiojan ehdotuksesta kappaleen loppuun uusi virke "Tässäkin suhteessa suomalaisen Venäjä-tiedon ja tuntemuksen ylläpitäminen ja vahvistaminen on meille tärkeätä ja tukee myös vaikutusmahdollisuuksiamme kansainvälisessä yhteistyössä."

Kpl 82, lisättiin yksimielisesti pj Vanhasen ehdotuksesta uusi 2. virke "Venäjä on systemaattisesti parantanut asevoimiensa toimintakykyä ja sillä on laaja hybridivaikuttamisen keinovalikoima."

Kpl 85, lisättiin yksimielisesti ed. Salolaisen ehdotuksesta uusi 2. virke "Valiokunta korostaa, että suomalaista Venäjä-tutkimusta tulee lisätä ja syventää."

Kpl 87, lisättiin yksimielisesti ed. Elovaaran ehdotuksesta kappaleeseen uusi viimeinen virke "Myös arktisissa asioissa valiokunta painottaa poliittisen ohjauksen poikkihallinnollista ulottuvuutta."

Kpl 92, muokattiin ed. Arhinmäen ehdotuksesta kappaleen viimeinen virke muotoon "Riskinä on, että hallitsematon maahanmuutto Eurooppaan saattaa tulevina vuosina kasvaa entisestään."

Valiokunnan kannanottoehdotus, päätettiin yksimielisesti poistaa ed. Elovaaran ehdotuksesta toinen ponsi.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Mietintöön jätettiin vastalause: ed. Arhinmäki / vas

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

4. Muut asiat

-

5. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on ke 23.11.2016 klo 11.00.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Olli-Pekka Jalonen